

Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Tredje Afdeling)

21. september 2017*

»Præjudiciel forelæggelse – direktiv 2005/36/EF – anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer – tandteknikere – betingelser for at kunne udøve erhvervet i værtsmedlemsstaten – krav om henvisning fra en tandlæge – anvendelse af dette krav på kliniske tandteknikere, der udøver deres erhverv i hjemlandet – artikel 49 TEUF – etableringsfrihed – restriktion – begrundelse – mål af almen interesse om beskyttelse af den offentlige sundhed – proportionalitet«

I sag C-125/16,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Prim'Awla tal-Qorti Ċivili (domstol i civile sager (første afdeling), Malta) ved afgørelse af 23. februar 2016, indgået til Domstolen den 29. februar 2016, i sagen

Malta Dental Technologists Association,

John Salomone Reynaud

mod

Superintendent tas-Sahha Pubblika,

Kunsill tal-Professjonijiet Kumplimentari għall-Mediċina,

har

DOMSTOLEN (Tredje Afdeling),

sammensat af afdelingsformanden, L. Bay Larsen, og dommerne M. Vilaras, J. Malenovský, M. Safjan (refererende dommer) og D. Šváby,

generaladvokat: P. Mengozzi

justitssekretær: fuldmægtig R. Schiano,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 2. marts 2017,

efter at der er afgivet indlæg af:

- Malta Dental Technologists Association og M. Reynaud ved advokat T. Azzopardi
- Kunsill tal-Professjonijiet Kumplimentari għall-Mediċina ved advokati S. Bailey og V. Cuschieri

* Processprog: maltesisk.

- den maltesiske regering ved A. Buhagiar, som befuldmægtiget,
- den tjekkiske regering ved J. Vláčil og M. Smolek, som befuldmægtigede,
- den spanske regering ved A. Rubio González og A. Gavela Llopis, som befuldmægtigede,
- den italienske regering ved G. Palmieri, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato M. Russo,
- den østrigske regering ved G. Eberhard, som befuldmægtiget,
- den polske regering ved B. Majczyna, som befuldmægtiget,
- Europa-Kommissionen ved H. Støvlbæk og J. Aquilina, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 1. juni 2017,

afsagt følgende

Dom

- 1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 49 TEUF, 52 TEUF og 56 TEUF samt Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2005/36/EF af 7. september 2005 om anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer (EUT 2005, L 255, s. 22), som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2013/55/EU af 20. november 2013 (EUT 2013, L 354, s. 132) (herefter »direktiv 2005/36«).
- 2 Anmodningen er fremsat inden for rammerne af en sag mellem Malta Dental Technologists Association (den maltesiske sammenslutning af tandteknikere, herefter »MDTA«) og John Salomone Reynaud på den ene side, og Superintendent tas-Saħħa Pubblika (den offentlig sundhedstilsynsførende, Malta) (herefter »Superintendent«) og Kunsill tal-Professjonijiet Kumplimentari għall-Medicina (Rådet for erhverv, der supplerer lægevidenskaben, Malta) (herefter »CPCM«) på den anden side, vedrørende en anmodning om anerkendelse i Malta af kliniske tandteknikers erhvervsmæssige kvalifikationer.

Retsforskrifter

EU-retten

- 3 Tredje betragtning til direktiv 2005/36 har følgende ordlyd:
»Den garanti, som dette direktiv giver personer, der har erhvervet deres erhvervsmæssige kvalifikationer i en medlemsstat, for i en anden medlemsstat at kunne få adgang til samme erhverv og for at kunne udøve det med samme rettigheder som den anden medlemsstats statsborgere, er ikke til hinder for, at den migrerende erhvervsudøver skal opfylde eventuelle ikke-diskriminerende betingelser for erhvervsudøvelsen, som denne anden medlemsstat pålægger, forudsat at betingelserne er objektivt begrundede og er i overensstemmelse med proportionalitetsprincippet.«
- 4 Direktivets artikel 1 med overskriften »Formål« har følgende ordlyd:
»I dette direktiv fastsættes de regler, hvorefter en medlemsstat, der på sit område kræver bestemte erhvervsmæssige kvalifikationer for adgang til eller udøvelse af et lovreguleret erhverv (i det følgende benævnt »værtsmedlemsstaten«), anerkender de erhvervsmæssige kvalifikationer, der er opnået i en

eller flere andre medlemsstater (i det følgende benævnt »hjemlandet«), og som giver indehaveren af de pågældende kvalifikationer ret til dér at udøve det samme erhverv, med henblik på adgang til og udøvelse af det pågældende erhverv.

I dette direktiv fastsættes endvidere regler for delvis adgang til et lovreguleret erhverv og anerkendelse af praktikophold gennemført i en anden medlemsstat.«

5 Direktivets artikel 3 med overskriften »Definitioner« bestemmer i stk. 1:

»I dette direktiv forstås ved:

- a) »lovreguleret erhverv«: en eller flere former for erhvervsmæssig virksomhed under ét, når der enten direkte eller indirekte ifølge love eller administrative bestemmelser kræves bestemte erhvervsmæssige kvalifikationer for adgang hertil [...]
- b) »erhvervsmæssige kvalifikationer«: kvalifikationer, som er attesteret ved et uddannelsesbevis, et kursusbevis som omhandlet i artikel 11, litra a), nr. i), og/eller erhvervserfaring
- c) »uddannelsesbevis«: eksamensbeviser, certifikater og andre beviser for en erhvervskompetencegivende uddannelse, der overvejende har fundet sted i Fællesskabet, udstedt af en myndighed udpeget i overensstemmelse med love eller administrative bestemmelser i vedkommende medlemsstat. Såfremt første punktum i denne definition ikke finder anvendelse, sidestilles et uddannelsesbevis efter stk. 3 med et uddannelsesbevis

[...]

- e) »lovreguleret uddannelse«: enhver uddannelse, som er specifikt rettet mod udøvelse af et bestemt erhverv, og som består af et uddannelsesforløb, om fornødent suppleret med en erhvervsuddannelse, en praktisk uddannelse eller erhvervspraktik.

[...]«

6 Samme direktivs artikel 4 med overskriften »Anerkendelsens virkninger« bestemmer:

»1. Værtsmedlemsstatens anerkendelse af de erhvervsmæssige kvalifikationer giver de begunstigede adgang til i denne medlemsstat at optage det erhverv, som vedkommende er kvalificeret til i hjemlandet, og til at udøve det på samme vilkår som landets egne statsborgere.

2. Med henblik på dette direktiv er det erhverv, som ansøgeren ønsker at udøve i værtsmedlemsstaten, det samme som det, han er kvalificeret til i hjemlandet, hvis det omfatter sammenlignelige former for virksomhed.

3. Som en undtagelse fra stk. 1 tildeles der delvis adgang til et erhverv i værtsmedlemsstaten på de i artikel 4f fastsatte betingelser.«

7 Artikel 4f i direktiv 2005/36, der har overskriften »Delvis adgang«, har følgende ordlyd:

»1. Den kompetente myndighed i værtsmedlemsstaten træffer beslutninger fra sag til sag om delvis adgang til erhvervsmæssig virksomhed på dens område og kun hvis samtlige følgende betingelser er opfyldt:

- a) [E]rhvervsudøveren er fuldt kvalificeret til i hjemlandet at udøve den erhvervsmæssige virksomhed, der søges om delvis adgang til i værtsmedlemsstaten.

[...]«

8 Kapitel I i direktivets afsnit III har overskriften »Generel ordning for anerkendelse af uddannelsesbeviser«. Dette kapitel omfatter direktivets artikel 10-14.

9 Direktivets artikel 10 med overskriften »Anvendelsesområde« bestemmer:

»Dette kapitel gælder for alle erhverv, som ikke er omfattet af kapitel II og III i dette afsnit [...]«

10 Artikel 11 i direktiv 2005/36 med overskriften »Kvalifikationsniveauer« placerer de erhvervmæssige kvalifikationer med henblik på anvendelsen af direktivets artikel 13 og artikel 14, stk. 6.

11 I direktivets artikel 13, der har overskriften »Betingelser for anerkendelse«, fastsættes i stk. 1, første afsnit, følgende:

»Når der i en værtsmedlemsstat kræves bestemte erhvervmæssige kvalifikationer for adgang til eller udøvelse af et lovreguleret erhverv, skal denne medlemsstats kompetente myndighed give ansøgeren mulighed for at få adgang til dette erhverv og udøve det på samme vilkår som dem, der gælder for landets egne statsborgere, hvis vedkommende er i besiddelse af det kursus- eller uddannelsesbevis, jf. artikel 11, som i en anden medlemsstat kræves som betingelse for at få adgang til eller for at udøve det samme erhverv.«

12 Kapitel III i afsnit III i direktiv 2005/36 har overskriften »Anerkendelse på grundlag af koordinering af mindstekrav til uddannelse«. Dette kapitel omfatter direktivets artikel 21-49.

13 Artikel 34 i direktiv 2005/36 med overskriften »Grundlæggende tandlægeuddannelse« har følgende ordlyd:

»1. Adgang til den grundlæggende tandlægeuddannelse forudsætter, at den studerende er i besiddelse af et eksamensbevis eller certifikat, som giver ham adgang til det pågældende studium ved et universitet eller en højere læreanstalt på et tilsvarende anerkendt niveau i en medlemsstat.

[...]

3. Den grundlæggende tandlægeuddannelse skal yde garanti for, at den pågældende har erhvervet følgende kundskaber og færdigheder:

- a) fyldestgørende kendskab til de videnskaber, som tandlægevirksomhed bygger på, samt en god forståelse af videnskabelig metode, herunder principperne for måling af biologiske funktioner, vurdering af videnskabeligt fastlagte kendsgerninger og analyse af data
- b) fyldestgørende kendskab til raske og syge menneskers anatomi, funktioner og adfærd samt til den måde, hvorpå menneskets sundhedstilstand påvirkes af dets fysiske og sociale miljø, i det omfang disse forhold står i forbindelse med virksomheden som tandlæge
- c) fyldestgørende kendskab til opbygning og funktion af tænder, mund, kæber og det omgivende væv, såvel i rask som syg tilstand, samt til sammenhængen mellem disse forhold og patientens almene sundhedstilstand samt fysiske og sociale velbefindende
- d) fyldestgørende kendskab til kliniske discipliner og metoder, som giver tandlægen et sammenhængende billede af misdannelser, beskadigelser og sygdomme i tænderne, munden, kæberne og det omgivende væv, samt til tandlægegerningen set ud fra et forebyggende, diagnostisk og terapeutisk synspunkt

e) fyldestgørende klinisk erfaring under passende tilsyn.

Tandlægeuddannelsen skal sætte den pågældende i stand til at udøve virksomhed, der indebærer forebyggelse, diagnostik og behandling af misdannelser og sygdomme i tænderne, munden, kæberne og det omgivende væv.«

14 Direktivets artikel 36, der har overskriften »Udøvelse af erhvervsmæssig virksomhed som tandlæge«, bestemmer:

»1. Ved erhvervsmæssig virksomhed som tandlæge forstås i dette direktiv de i stk. 3 omhandlede former for virksomhed, der udøves under de i bilag V, punkt 5.3.2, anførte titler.

2. Tandlægeerhvervet er baseret på den i artikel 34 omhandlede tandlægeuddannelse og udgør et særligt erhverv, der adskiller sig fra hvervet som læge, uanset om denne er speciallæge eller ej. Udøvelse af erhvervsmæssig virksomhed som tandlæge forudsætter besiddelse af et af de i bilag V, punkt 5.3.2, anførte uddannelsesbeviser. [...]

3. Medlemsstaterne sikrer, at tandlæger generelt er berettiget til adgang til og udøvelse af virksomhed, der indebærer forebyggelse, diagnostik og behandling af misdannelser og sygdomme i tænder, mund, kæber og omgivende væv, under overholdelse af de retsfor skrifter og de etiske regler, der er gældende for dette erhverv på de i bilag V, punkt 5.3.2, anførte referencedatoer.«

Maltesisk ret

15 Artikel 2 i L-Att dwar il-Professjonijiet tas-Sahha (Kapitolu 464 tal-Ligijiet ta' Malta) (lov om erhverv inden for sundhedssektoren (kapitel 464 i Maltas love)) definerer en »erhvervsdrivende, der supplerer lægevidenskaben«, således:

»sundhedsfagligt personale, hvis navn er optaget i de registre over erhverv, der supplerer lægevidenskaben, hvortil der er henvist i artikel 28«.

16 Denne lovs artikel 25, stk. 1, bestemmer følgende:

»Ingen person må udøve nogen af de erhverv, der supplerer lægevidenskaben, medmindre hans navn er optaget i det register, der føres af [CPCM] i overensstemmelse med bestemmelserne i denne lov.«

17 Lovens artikel 28, stk. 1, bestemmer:

»[CPCM] skal føre særskilte registre for hvert af de erhverv, der supplerer lægevidenskaben, som er opregnet i bilag III, [...] hvori skal optages navnet på enhver statsborger i Malta eller en medlemsstat – efter ansøgning herom fra den berørte person – som har:

- a) en sådan kvalifikation, som kan kræves, opnået fra Malta Universitet, fra en uddannelsesinstitution eller efter at have fulgt et uddannelseskursus organiseret af sundhedsministeriet i det erhverv, for hvilket der føres et særskilt register, eller
- b) en kvalifikation opnået fra en medlemsstat og anerkendt i overensstemmelse med lov om gensidig anerkendelse af kvalifikationer eller enhver retsfor skrift med hjemmel heri, eller

c) en kvalifikation i det pågældende erhverv opnået fra et andet universitet, akademi eller skole anerkendt af [CPCM]:

idet [CPCM] for så vidt angår en sådan kvalifikation dog kan kræve, at personen deltager i og består en erhvervsrelateret prøve og sprogprøve.«

18 Bilag III til lov om erhverv inden for sundhedssektoren (kapitel 464 i Maltas love), der opregner de erhverv, der supplerer lægevidenskaben, nævner erhvervet som tandtekniker, men ikke erhvervet som klinisk tandtekniker.

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

19 MTDA og John Salomone Reynaud har anlagt sag ved den forelæggende ret med det formål at opnå anerkendelse i Malta af kliniske tandteknikers erhvervsmæssige kvalifikationer. De har i stævningen nedlagt påstand om, at Superintendent og CPCM tilpligtes i Malta at registrere kliniske tandteknikere, der er anerkendt i andre medlemsstater, og at tillade disse tandteknikere at udøve deres erhverv i denne medlemsstat. MTDA og John Salomone Reynaud ønsker videre, at der afsiges en deklatorisk dom, hvorefter kliniske tandteknikere kan udøve deres erhverv, uden at patienten henvises til dem af en praktiserende tandlæge.

20 Kliniske tandteknikere er eksperter i tandanordninger, herunder tilvirkning af tandproteser og kunstige tænder, og andre accessoriske tjenesteydelser, såsom reparationer, tilføjelser og ændringer af tandproteser.

21 MDTA og John Salomone Reynaud har præciseret, at erhvervet som klinisk tandtekniker ikke indebærer en risiko for at påføre patienterne uoprettelig skade, for så vidt som den eneste konsekvens, hvis tandanordningen er defekt, er, at denne anordning skal justeres eller udskiftes.

22 Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at kliniske tandteknikere ikke er anerkendt i Malta, og at de således ikke kan udøve deres erhverv dér, idet kun tandteknikere er anerkendt og registreret i denne medlemsstat.

23 MTDA og John Salomone Reynaud har ikke nedlagt påstand om, at erhvervet som klinisk tandtekniker bliver anerkendt som et særkilt erhverv inden for sundhedssektoren, der er forskelligt fra erhvervet som tandtekniker, men at kliniske tandteknikere optages i registret for tandteknikere, der føres af CPCM.

24 Den forelæggende ret har anført, at påstandene fremført af MTDA og John Salomone Reynaud vedrører udøvelsen af grænseoverskridende udøvelse af erhvervet som klinisk tandtekniker for personer, der ønsker at etablere sig i Malta. Retten har tilføjet, at den maltesiske lovgivning ikke i denne henseende sonder mellem maltesiske statsborgere og statsborgere fra andre medlemsstater, for så vidt som erhvervet som klinisk tandtekniker generelt og uden forskel med hensyn til de pågældende personers nationalitet ikke er anerkendt.

25 Da Prim'Awla tal-Qorti Ċivili (domstol i civile sager (første afdeling), Malta) er af den opfattelse, at afgørelsen af tvisten forudsætter en fortolkning af artikel 49 TEUF, 52 TEUF og 56 TEUF samt direktiv 2005/36, har den besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende spørgsmål:

»1) Er de maltesiske sundhedsmyndigheders forbud mod eller afslag på at tildele anerkendelse af erhvervet som klinisk tandtekniker/tandprotesemager, hvorved personer fra andre medlemsstater, som har indgivet en ansøgning herom, i praksis er udelukket fra at etablere deres erhverv i Malta,

selv om der ikke sker retlig forskelsbehandling, uforeneligt med de principper og retsforskrifter, som regulerer oprettelsen af det indre marked, navnlig dem, der følger af artikel 49 TEUF, 52 TEUF og 56 TEUF, i en situation, hvor der er risiko for den offentlige sundhed?

- 2) Bør direktiv [2005/36] finde anvendelse på kliniske tandteknikere på baggrund af det forhold, at hvis en tandprotese viser sig at være defekt, er den eneste følge, at den defekte tandanordning skal ændres eller udskiftes uden risiko for patienten?
- 3) Kan de maltesiske sundhedsmyndigheders forbud, der er anfægtet i denne sag, tjene til at sikre formålet om at have et højt beskyttelsesniveau for den offentlige sundhed, når enhver defekt tandprotese kan udskiftes uden risiko for patienten?
- 4) Udgør den måde, hvorpå [Superintendent], [...] håndhæver [...] direktiv [2005/36] for så vidt angår kliniske tandteknikere, der har ansøgt de samme maltesiske sundhedsmyndigheder om anerkendelse, en tilsidesættelse af proportionalitetsprincippet?«

Formaliteten vedrørende anmodningen om præjudiciel afgørelse

- 26 Den maltesiske regering har i sit skriftlige indlæg gjort gældende, at den forelæggende rets spørgsmål må afvises, for så vidt som de for det første er blevet forelagt på et for tidligt trin i den nationale retsforhandling, og parterne derved er blevet forhindret i at fremlægge deres beviser, for det andet, at de hviler på en fejlagtig antagelse om fraværet af risiko for menneskers sundhed forbundet med kliniske tandteknikers virksomhed, og for det tredje, at de tager udgangspunkt i en fejlagtig konstatering, hvorefter det skulle være umuligt for kliniske tandteknikere fra andre medlemsstater at udøve deres erhvervsvirksomhed i Malta.
- 27 Den østrigske regering har i sit skriftlige indlæg rejst spørgsmål om Domstolens kompetence til at besvare de forelagte spørgsmål, for så vidt som tvisten i hovedsagen ikke indeholder noget grænseoverskridende element, idet MDTA, der har anlagt sag ved den forelæggende ret, er en maltesisk sammenslutning.
- 28 Der skal i denne henseende henvises til, at der gælder en formodning for, at de spørgsmål om en fortolkning af EU-retten, som den nationale ret har stillet på det retlige og faktiske grundlag, som den har fastlagt inden for sit ansvarsområde, og som det ikke tilkommer Domstolen at efterprøve rigtigheden af, er relevante. Domstolen kan kun afvise en anmodning fra en national ret, såfremt det klart fremgår, at den ønskede fortolkning af EU-retten savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand, når problemet er hypotetisk, eller når Domstolen ikke råder over de faktiske og retlige oplysninger, som er nødvendige for, at den kan foretage en hensigtsmæssig besvarelse af de stillede spørgsmål (jf. bl.a. dom af 6.9.2016, Petruhhin, C-182/15, EU:C:2016:630, præmis 20 og den deri nævnte retspraksis).
- 29 Det tilkommer i øvrigt den nationale ret at afgøre, på hvilket trin af retsforhandlingerne det er hensigtsmæssigt for retten at forelægge et præjudicielt spørgsmål for Domstolen (jf. dom af 17.4.2007, AGM-COS.MET, C-470/03, EU:C:2007:213, præmis 45 og den deri nævnte retspraksis).
- 30 Hvad angår det angiveligt manglende grænseoverskridende element i hovedsagen, som den østrigske regering har gjort gældende, skal det bemærkes, at bortset fra, at spørgsmålene ikke kun vedrører bestemmelserne i EUF-traktaten, men ligeledes direktiv 2005/36, har den forelæggende ret indgivet sin anmodning til Domstolen inden for rammerne af en sag vedrørende lovligheden af nationale bestemmelser, der er anlagt af en sammenslutning af tandteknikere, nemlig MDTA, som ikke kun finder anvendelse på maltesiske statsborgere, men ligeledes på statsborgere fra andre medlemsstater. Følgelig vil den afgørelse, som den forelæggende ret skal træffe som følge af Domstolens dom i den

præjudicielle sag, ligeledes have virkninger i forhold til sidstnævnte statsborgere (jf. i denne retning dom af 8.5.2013, Libert m.fl., C-197/11 og C-203/11, EU:C:2013:288, præmis 35, og af 15.11.2016, Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, præmis 51).

- 31 Heraf følger, at anmodningen om præjudiciel afgørelse kan antages til realitetsbehandling.

Om realiteten

- 32 Med sine spørgsmål, der skal behandles samlet, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om EUF-traktatens bestemmelser om grundlæggende friheder og direktiv 2005/36 skal fortolkes således, at de er til hinder for en lovgivning i en medlemsstat, såsom den i hovedsagen foreliggende, hvorefter virksomheden som tandtekniker skal udøves i samarbejde med en praktiserende tandlæge, når dette krav i henhold til den nævnte lovgivning finder anvendelse på kliniske tandteknikere, der har opnået deres erhvervsmæssige kvalifikationer i en anden medlemsstat og ønsker at udøve deres erhverv i den førstnævnte medlemsstat.
- 33 Indledningsvis skal det bemærkes, at i henhold til ordlyden af artikel 1 fastsætter direktiv 2005/36 de regler, hvorefter en medlemsstat (værtsmedlemsstaten), der på sit område kræver bestemte erhvervsmæssige kvalifikationer for adgang til eller udøvelse af et lovreguleret erhverv, anerkender de erhvervsmæssige kvalifikationer, der er opnået i en eller flere andre medlemsstater (hjemlandet), og som giver indehaveren af de pågældende kvalifikationer ret til dér at udøve det samme erhverv.
- 34 I henhold til direktivets artikel 3, stk. 1, litra a), omfatter begrebet »lovreguleret erhverv« en eller flere former for erhvervsmæssig virksomhed under ét, når der enten direkte eller indirekte ifølge love eller administrative bestemmelser kræves bestemte erhvervsmæssige kvalifikationer for adgang hertil eller udøvelse eller en form for udøvelse heraf. Definitionen af begrebet »lovreguleret erhverv« som omhandlet i direktiv 2005/36 henhører således under EU-retten (dom af 6.10.2015, Brouillard, C-298/14, EU:C:2015:652, præmis 36 og den deri nævnte retspraksis).
- 35 Det følger af artikel 3, stk. 1, litra b), c) og e), i direktiv 2005/36, at begrebet »bestemt erhvervsmæssig kvalifikation« i direktivets artikel 3, stk. 1, litra a), omfatter kvalifikationer, der svarer til et uddannelsesbevis, med hvilket indehaveren specifikt er blevet forberedt til at udøve et bestemt erhverv (jf. i denne retning dom af 6.10.2015, Brouillard, C-298/14, EU:C:2015:652, præmis 38).
- 36 Det fremgår således af forelæggelsesafgørelsen, at det uddannelsesbevis, der i henhold til artikel 28 i lov om erhverv inden for sundhedssektoren (kapitel 464 i Maltas love) kræves for at få adgang til de erhverv, der supplerer lægevidenskaben, specifikt har til formål at forberede indehaverne på at udøve disse erhverv. Bilag III til den nævnte lov opregner blandt de erhverv, der supplerer lægevidenskaben, erhvervet som tandtekniker.
- 37 Med forbehold for den forelæggende rets undersøgelse af overholdelsen af artikel 3, stk. 1, litra b), c) og e), i direktiv 2005/36 med hensyn til de krav til tandteknikeres erhvervsmæssige kvalifikationer, der er fastsat i maltesisk ret, skal det således fastslås, at erhvervet som tandtekniker i Malta udgør et lovreguleret erhverv som omhandlet i dette direktivs artikel 3, stk. 1, litra a).
- 38 Da erhvervet som tandtekniker ikke er nævnt i bestemmelserne i kapitel II og III i afsnit III i direktiv 2005/36, er det således underlagt den generelle ordning for anerkendelse af erhvervsmæssige kvalifikationer i kapitel I i det nævnte afsnit, og nærmere bestemt dette direktivs artikel 10-14.
- 39 Nævnte direktivs artikel 13, stk. 1, første afsnit, bestemmer, at når der i en værtsmedlemsstat kræves bestemte erhvervsmæssige kvalifikationer for adgang til eller udøvelse af et lovreguleret erhverv, skal denne medlemsstats kompetente myndighed give ansøgeren mulighed for at få adgang til dette

erhverv og udøve det på samme vilkår som dem, der gælder for landets egne statsborgere, hvis vedkommende er i besiddelse af det kursus- eller uddannelsesbevis, jf. artikel 11, som i en anden medlemsstat kræves som betingelse for at få adgang til eller for at udøve det samme erhverv.

- 40 Udtrykket »det samme erhverv« i artikel 13, stk. 1, første afsnit, i direktiv 2005/36 skal forstås således, at det omfatter erhverv, som i oprindelseslandet og i værtsmedlemsstaten enten er identiske eller analoge, eller som i nogle tilfælde blot er ligeværdige for så vidt angår den virksomhed, de omfatter (jf. i denne retning dom af 19.1.2006, Colegio de Ingenieros de Caminos, Canales y Puertos, C-330/03, EU:C:2006:45, præmis 20).
- 41 Det tilkommer den forelæggende ret at tage enhver virksomhed i betragtning, som er dækket af det omhandlede erhverv i de to berørte medlemsstater, dvs. erhvervet som tandtekniker i Malta og erhvervet som klinisk tandtekniker i en anden medlemsstat, med henblik på at fastslå, om der er tale om »det samme erhverv« som omhandlet i artikel 13, stk. 1, første afsnit, i direktiv 2005/36 (jf. i denne retning dom af 19.1.2006, Colegio de Ingenieros de Caminos, Canales y Puertos, C-330/03, EU:C:2006:45, præmis 20).
- 42 I denne henseende skal det med hensyn til hovedsagen fastslås, at det fremgår af sagsakterne for Domstolen, at de kompetente maltesiske myndigheder ikke nægter kliniske tandteknikere adgang til erhvervet som tandtekniker, idet myndighederne anser virksomheden som klinisk tandtekniker og deres kvalifikationer for svarende til den virksomhed, der udøves, og de kvalifikationer, der indehaves, af tandteknikere i Malta.
- 43 Under disse betingelser, og med forbehold af den undersøgelse, som den forelæggende ret skal foretage på grundlag af de kriterier, der er fastsat i denne doms præmis 41, kan det ikke udelukkes, at erhvervet som tandtekniker og erhvervet som klinisk tandtekniker kan anses for at være »det samme erhverv« som omhandlet i artikel 13, stk. 1, første afsnit, i direktiv 2005/36.
- 44 Den omstændighed, der er nævnt af den forelæggende ret, at kvalifikationerne for en klinisk tandtekniker, der kræves i et givent hjemland, er mere omfattende end de kvalifikationer, der kræves opfyldt af en tandtekniker, hvis erhverv er lovreguleret i værtsmedlemsstaten, er endvidere ikke relevant i denne henseende.
- 45 På denne baggrund skal det krav, der er fastsat i den maltesiske lovgivning, hvorefter virksomheden som tandtekniker i Malta skal udøves i samarbejde med en praktiserende tandlæge, idet disse teknikere ikke har tilladelse til at arbejde i direkte kontakt med patienterne uden henvisning fra en sådan tandlæge, undersøges.
- 46 I denne henseende skal det fastslås, at betingelserne for udøvelse af erhvervet som tandtekniker eller som klinisk tandtekniker ikke som sådan er harmoniseret ved direktiv 2005/36.
- 47 Således som generaladvokaten i det væsentlige har anført i punkt 13 i sit forslag til afgørelse, fremgår det af artikel 4 i direktiv 2005/36, således som fortolket i lyset af tredje betragtning hertil, at det tilkommer værtsmedlemsstaten at fastlægge betingelserne for udøvelsen af et lovreguleret erhverv under overholdelse af EU-retten.
- 48 En person, der udøver erhvervet som klinisk tandtekniker i sit hjemland, kan således ikke påberåbe sig direktiv 2005/36 for at modsætte sig et krav om, at udøvelsen af erhvervet som tandtekniker skal ske i samarbejde med en tandlæge, således som det er tilfældet i hovedsagen.
- 49 Som generaladvokaten således har anført i punkt 13 i forslaget til afgørelse, ville enhver anden afgørelse tvinge en medlemsstat til at kopiere de betingelser for udøvelse af et erhverv, der gælder i andre medlemsstater, og gøre det nævnte direktiv til et instrument til omgåelse af betingelserne for udøvelse af lovregulerede erhverv, der ikke er omfattet af en harmonisering.

- 50 Selv om det er korrekt, at visse dele af den virksomhed, der udøves af kliniske tandteknikere, kan anses for at være omfattet af den virksomhed, der udøves af tandlæger, og at artikel 4f i direktiv 2005/36 under visse betingelser indrømmer delvis adgang til en erhvervsmæssig virksomhed, er det under alle omstændigheder afgørende at minde om, at sagsøgerne i hovedsagen aldrig har søgt om delvis adgang til at udøve erhvervet som tandlæge i overensstemmelse med den nævnte artikels stk. 1, litra a).
- 51 Således skal det, uden at det herved er fornødent at udtale sig om spørgsmålet om, hvorvidt en sådan delvis adgang i det foreliggende tilfælde ville være retligt muligt, fastslås, at artikel 4f i direktiv 2005/36 ikke finder anvendelse under de i hovedsagen omhandlede omstændigheder.
- 52 Med hensyn til de aspekter, som vedrører betingelserne for udøvelse af erhvervet som tandtekniker eller som klinisk tandtekniker, og som ikke er harmoniseret ved direktiv 2005/36, skal det endvidere afgøres, om kravet om, at erhvervet som tandtekniker skal udøves i samarbejde med en praktiserende tandlæge, er i overensstemmelse med EUF-traktaten.
- 53 I denne henseende bemærkes, at medlemsstaterne er forpligtede til at udøve deres kompetence til at fastsætte betingelserne, nævnt i den foregående præmis, under iagttagelse af de grundlæggende friheder, som er sikret ved EUF-traktaten (jf. analogt dom af 27.6.2013, Nasiopoulos, C-575/11, EU:C:2013:430, præmis 20 og den deri nævnte retspraksis).
- 54 Det følger ganske vist af artikel 168, stk. 7, TEUF som fortolket i Domstolens praksis, at EU-retten ikke griber ind i medlemsstaternes kompetence til at træffe bestemmelser med henblik på organisering af sundhedstjenesteydelser. Ved udøvelsen af denne kompetence skal medlemsstaterne imidlertid overholde EU-retten, bl.a. EUF-traktatens bestemmelser om etableringsfriheden, som indebærer et forbud for medlemsstaterne mod at indføre eller opretholde ubegrundede restriktioner i udøvelsen af disse friheder inden for sundhedssektoren (jf. dom af 26.9.2013, Ottica New Line, C-539/11, EU:C:2013:591, præmis 24 og den deri nævnte retspraksis).
- 55 I denne henseende skal det fastslås, at for så vidt som kliniske tandteknikere i deres hjemland er beføjet til at arbejde i direkte kontakt med patienterne uden obligatorisk henvisning fra en praktiserende tandlæge, kan kravet om en sådan henvisning, der er fastsat i værtsmedlemsstatens lovgivning vedrørende tandteknikere, gøre det mindre attraktivt at udøve deres etableringsfrihed, der er garanteret i artikel 49 TEUF.
- 56 Det følger af fast retspraksis, at restriktioner for etableringsfriheden, som finder anvendelse uden forskelsbehandling på grundlag af nationalitet, kan accepteres, såfremt de er begrundede i tvingende almene hensyn, såfremt de er egnede til at sikre, at det tilstræbte formål nås, og såfremt de ikke går ud over, hvad der er nødvendigt med henblik på at nå dette mål (dom af 26.9.2013, Ottica New Line, C-539/11, EU:C:2013:591, præmis 33 og den deri nævnte retspraksis).
- 57 I hovedsagen hviler kravet om nævnte henvisning på den forudsætning, at alene personer, der er tandlægeuddannede som omhandlet i artikel 34 i direktiv 2005/36, og som har et eksamensbevis fra grunduddannelsen som tandlæge, er tilstrækkeligt kvalificerede til at udøve den virksomhed, der er opregnet i dette direktivs artikel 36, stk. 3, og som indebærer forebyggelse, diagnostik og behandling af misdannelser og sygdomme i tænderne, munden, kæberne og det omgivende væv.
- 58 Under disse betingelser har kravet om en henvisning fra en praktiserende tandlæge med henblik på behandlingen af en patient, hvortil en tandtekniker yder sine tjenester, til formål at sikre beskyttelsen af den offentlige sundhed, hvilket udgør et tvingende alment hensyn, der kan begrunde en restriktion for etableringsfriheden.
- 59 Det skal således undersøges, om det i hovedsagen omtvistede forbud er egnet til at nå det formål, der forfølges, og om det ikke går videre end nødvendigt med henblik herpå.

- 60 Ifølge Domstolens faste praksis må der ved vurderingen af, om proportionalitetsprincippet er overholdt af en medlemsstat på området for den offentlige sundhed, tages hensyn til, at menneskers liv og sundhed står øverst blandt de goder og interesser, som er beskyttet ved EUF-traktaten, og at det tilkommer medlemsstaterne at træffe bestemmelse om det niveau for beskyttelsen af den offentlige sundhed, som de ønsker at sikre, og hvorledes dette niveau skal nås. Da niveauet kan veksle fra den ene medlemsstat til den anden, må der anerkendes en skønsbeføjelse for medlemsstaterne på dette område (jf. dom af 19.10.2016, Deutsche Parkinson Vereinigung, C-148/15, EU:C:2016:776, præmis 30 og den deri nævnte retspraksis).
- 61 Samtidig kræver den offentlige sundhed særlig årvågenhed ved vurderingen af nationale foranstaltninger til beskyttelse heraf (jf. i denne retning dom af 27.6.2013, Nasiopoulos, C-575/11, EU:C:2013:430, præmis 27).
- 62 Henset til risikoen for patientens sundhed, der er forbundet med alle de former for virksomhed, der er nævnt i denne doms præmis 57, til vigtigheden af formålet om beskyttelsen af den offentlige sundhed og til den skønsmargin, der, som beskrevet i denne doms præmis 60, tilkommer medlemsstaterne ved gennemførelsen af dette formål, skal det fastslås, i lighed med det af generaladvokaten i punkt 26-30 i forslaget til afgørelse anførte, at kravet om henvisning fra en praktiserende tandlæge er egnet til at opnå dette formål og ikke går videre end nødvendigt med henblik herpå.
- 63 Henset til alle de ovenstående betragtning skal de forelagte spørgsmål besvares med, at artikel 49 TEUF, artikel 4, stk. 1, og artikel 13, stk. 1, første afsnit, i direktiv 2005/36 skal fortolkes således, at de ikke er til hinder for en lovgivning i en medlemsstat, såsom den i hovedsagen foreliggende, hvorefter virksomheden som tandtekniker skal udøves i samarbejde med en praktiserende tandlæge, når dette krav i henhold til den nævnte lovgivning finder anvendelse på kliniske tandteknikere, der har opnået deres erhvervmæssige kvalifikationer i en anden medlemsstat og ønsker at udøve deres erhverv i den førstnævnte medlemsstat.

Sagsomkostninger

- 64 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagsomkostningerne. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Tredje Afdeling) for ret:

Artikel 49 TEUF, artikel 4, stk. 1, og artikel 13, stk. 1, første afsnit, i Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2005/36/EF af 7. september 2005 om anerkendelse af erhvervmæssige kvalifikationer, som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2013/55/EU af 20. november 2013, skal fortolkes således, at de ikke er til hinder for en lovgivning i en medlemsstat, såsom den i hovedsagen foreliggende, hvorefter virksomheden som tandtekniker skal udøves i samarbejde med en praktiserende tandlæge, når dette krav i henhold til den nævnte lovgivning finder anvendelse på kliniske tandteknikere, der har opnået deres erhvervmæssige kvalifikationer i en anden medlemsstat og ønsker at udøve deres erhverv i den førstnævnte medlemsstat.

Underskrifter